

TURYSTYKA W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM – STAN OBECNY I PERSPEKTYWY ROZWOJU

Katarzyna Karbowskiak

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw SGGW
Kierownik: prof. dr hab. Wojciech Ziętara

Słowa kluczowe: turystyka, rozwój
Key words: tourism, development

S y n o p s i s. W opracowaniu zaprezentowano stan obecny turystyki na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego oraz perspektywy rozwoju tej formy aktywności. Wykorzystano dane pochodzące z Urzędu Statystycznego, Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Warmia i Mazury dysponują znaczącymi w skali europejskiej walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi oraz kulturowo-etnicznym, które określają przewagę konkurencyjną i świadczą o wysokiej atrakcyjności turystycznej regionu. Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT stwierdzono, iż potencjał ten nie jest wystarczająco dobrze wykorzystany, przede wszystkim ze względu na zły stan infrastruktury turystycznej. Działania dotyczące eksponowania silnych stron, ukrywania słabości, wykorzystywania szans i eliminowania zagrożeń mogą doprowadzić w przyszłości do wzrostu znaczenia turystyki w gospodarce regionu.

WSTĘP

Turystykę w ujęciu ekonomicznym należy traktować jako formę gospodarowania w sektorze usługowym. Usługi są najbardziej dynamicznie rozwijającym się sektorem gospodarczym, zarówno w warunkach gospodarki globalnej, w Unii Europejskiej, jak i w Polsce. W krajach o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego udział sektora usługowego w strukturze produktu krajowego brutto wynosi ponad 70% (np. USA, kraje Beneluksu). Znaczący wpływ na tę wielkość ma także działalność gospodarcza w obszarze rynku usług turystycznych. W warunkach polskiej gospodarki wielkość ta wynosi zależnie od metod pomiaru 3 do 5%. Warto dodać, że uzyskiwany efekt ekonomiczny nie jest kształtowany wyłącznie w działalności typowo turystycznej (hotelarskiej, sprzedaży usług turystycznych, gastronomicznej), ale także w działalności paraturystycznej (handel, ubezpieczenia, bankowość). Oznacza to, że efekty ekonomiczne mogą nawet w znaczący sposób przekroczyć podaną wielkość [Panasiuk 2007].

Turystyka jest to dziedzina gospodarki narażona na oddziaływanie wielu czynników niezależnych, np.: terroryzmu, wojen, różnego rodzaju epidemii, czy klęsk żywiołowych. Mimo to cały czas rozwija się wykorzystując różnorodne, coraz nowsze elementy wpływa-

jące na ten rozwój, np.: wprowadzanie nowych technologii, szeroko zakrojone restrukturyzacje, nowoczesne techniki marketingowe, rozwój tanich linii lotniczych. Te czynniki powodują, iż można optymistycznie patrzeć na zmiany zachodzące w tej branży.

Turystyka jako ważna dziedzina gospodarki, stanowi w wielu krajach Unii Europejskiej jedno z głównych źródeł dochodu dla budżetu państwa, dla mieszkańców rozwiniętych turystycznie regionów oraz dla całej branży (np. hoteli, firm przewozowych). W wyniku nieustannych zmian następujących na rynku turystycznym w ciągu ostatniego dwudziestolecia, z łatwością można dostrzec, iż szczególnego znaczenia nabiera w Europie turystyka przyjazna środowisku.

CEL OPRACOWANIA I WYKORZYSTANE METODY

Celem opracowania jest zaprezentowanie stanu obecnego turystyki, a także perspektyw jej rozwoju w województwie warmińsko-mazurskim. Dla pełnego przedstawienia zagadnienia wykorzystano dane liczbowe pochodzące z Urzędu Statystycznego oraz z Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. W opracowaniu główną metodą jest analiza danych liczbowych. Poza tym przygotowano analizę SWOT, która ukazuje siły i słabości turystyki w regionie, a także szanse i zagrożenia wynikające z wielu zmian zachodzących w otoczeniu. Analizę tę uzupełniono o ocenę stopnia siły oddziaływania poszczególnych czynników. Analiza SWOT jest postępowaniem badawczym, które spełnia głównie funkcję diagnostyczną, ale jest również narzędziem ukierunkowującym na wprowadzanie usprawnień. Oceniając całokształt zjawiska wskazuje się na źródła i miejsca niesprawności, które należy usunąć, ale zarazem ujawnia się pozytywne cechy, dzięki czemu można generować warianty strategiczne [Stabryła 2002].

CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części Polski. Z uwagi na swoje walory przyrodnicze uważane jest za jeden z najpiękniejszych regionów Polski. Województwo to jest czwartym co do wielkości regionem Polski, o powierzchni ponad 24 tys. km². W granicach województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się 116 gmin (w tym 16 miejskich, 33 miejsko-wiejskie i 67 wiejskich). Na obszarze regionu funkcjonuje 19 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu – Olsztyn i Elbląg). W województwie wyodrębnione są trzy podregiony: elbląski (31% powierzchni, 37% ludności województwa), olsztyński (43% zarówno powierzchni, jak i ludności) oraz ełcki (26% powierzchni i 20% ludności regionu) [Wrota... 2007].

W regionie znajduje się 49 miast i 3865 miejscowości wiejskich. Tylko 2 miasta: Olsztyn i Elbląg przekraczają 100 000 mieszkańców. Województwo nie należy do wysoko zurbanizowanych. Udział ludności miejskiej utrzymuje się od lat na poziomie 60%, jest to o 1,5 punktu procentowego poniżej średniej krajowej. Ludność miejska województwa skoncentrowana jest w 3 największych ośrodkach: Olsztynie, Elblągu i Ełku, gdzie mieszka łącznie ponad 40% mieszkańców miast. Na jedną miejscowość wiejską przypada średnio 147 mieszkańców, dla porównania przeciętnie w kraju liczba ta wynosi 259. W powierzchni województwa największy udział stanowią użytki rolne (46,3%), lasy zajmują 29,9%, zaś wody 6% [Wrota... 2007].

TURYSTYKA W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM – STAN OBECNY

Warmia i Mazury to region o wybitnych walorach turystycznych i rekreacyjnych. Nazywany jest krainą tysiąca jezior, choć jest ich tu ponad dwukrotnie więcej. Największe z nich to: Śniardwy i Mamry, zaś najgłębsze to: Wukśniki, Babięta Wielkie, Ełckie. Część tych jezior, spięta kanałami i rzekami, tworzy wielokilometrowe szlaki wodne. Najbardziej znany jest Kanał Elbląski z systemem pochylni umożliwiających podróż „statkiem po lądzie”. Bogactwem województwa są lasy i puszczce zajmujące prawie 30% jego powierzchni z licznymi parkami krajobrazowymi i rezerwatami przyrody. Piękno naturalnego krajobrazu dopełniają świetnie zachowane zamki gotyckie, kościoły i pałace. Atrakcje turystyczne sprawiają, że region odwiedza rocznie średnio 5 milionów turystów, a co piąty turysta przybywa z zagranicy. Do ich dyspozycji jest ponad 35 tys. miejsc noclegowych.

Rzesze turystów przyciągają Pola Grunwaldzkie, na których w 1410 r. sprzymierzone wojska polsko-litewskie rozbiły potęgę krzyżacką. W kolejne rocznice tego wydarzenia odbywają się tu pokazy przybliżające ducha tamtych lat i rycerską kulturę. Dużym zainteresowaniem cieszą się ruiny dawnej kwatery Hitlera w Gierłozę k. Kętrzyna, a także Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku.

Na tle tak wielu atrakcji można stwierdzić, iż wiodącym sektorem regionu warmińsko-mazurskiego jest sektor usług turystycznych. Warmia i Mazury dysponują znaczącymi w skali europejskiej walorami turystyczno-przyrodniczymi. Atrakcją tych terenów jest krajobraz, lasy, jeziora, czyste środowisko przyrodnicze, a także liczne zabytki architektury i kultury, stanowiska archeologiczne i miejsca historyczne. Region jest predestynowany przede wszystkim do rozwoju funkcji rekreacyjnej i turystyki kwalifikowanej: żeglarstwa, hippiki, turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej. W ramach województwa można wyodrębnić kilka obszarów turystycznych, wyróżniających się odmiennymi uwarunkowaniami, indywidualnymi cechami oraz specyficzną ofertą turystyczną, zarówno istniejącą, jak i potencjalną. Rejony te to:

- Zalew Wiślany, wysoczyzna elbląska i okolice,
- Pojezierze Iławskie, Kanał Ostródzko-Elbląski,
- Pojezierze Olsztyńskie i lasy napiwocko-ramuckie,
- Pojezierze Brodnickie i Dolina Drwęcy,
- Kraina Wielkich Jezior Mazurskich i Pojezierze Mrągowskie,
- Pojezierze Ełckie,
- Mazury Garbate.

Określa się również potencjalne rejony turystyczne w województwie. Należą do nich:

- Szlak Łyny,
- Równina Ornecka,
- Puszcza Borecka,
- Równina Mazurska.

Na terenie Warmii i Mazur wyróżnione zostały obszary przyrody o szczególnym znaczeniu europejskim. W ramach sieci Natura 2000 w roku 2005 ustanowiono 12 obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz 8 obszarów ochrony siedlisk, których łączna powierzchnia zajmuje ponad 20% powierzchni województwa. Region należy również do najbogatszych pod względem bioróżnorodności w Polsce. Występują tutaj gatunki rzadkie, chronione i zagrożone, wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin i Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt [Turystyka... 2008].

Szczególne dbałość o jakość krajobrazu, przekształcone w niewielkim stopniu środowisko, rozległe przestrzenie jezior, kanały żeglowne, rzeki i potoki, lasy i obszary puszczy z żyjącymi w stanie dzikim zwierzętami oraz liczne ślady działalności ludzkiej sprzed wieków – zamki krzyżackie, biskupie, fragmenty fortyfikacji i architektura sakralna od lat przyciągają turystów krajowych i zagranicznych oraz gwarantują interesujący wypoczynek zwolennikom różnorodnych form spędzania wolnego czasu.

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje wiele instytucji działających na rzecz turystyki. Organizacją z najdłuższymi tradycjami jest działające w całej Polsce Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK), które w warmińsko-mazurskim posiada 11 oddziałów. Turyści w roku 2007 mieli do dyspozycji na terenie województwa 2221,4 km szlaków pieszych – oznakowanych przez PTTK (o 33,8% więcej niż w roku 2006), w tym głównie nizinnych (1069,1 km) i rowerowych (855,3 km) oraz kajakowych (280,0 km). Zwolennicy jazdy konnej mogli korzystać z 17,0 km szlaków do jazdy konnej [Turystyka ...2008]. W tabeli 1 przedstawiono charakterystykę liczbowego rozwoju obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania w latach 2003-2006. Z danych zawartych w tabeli 1 wynika, że liczba turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania z roku na rok wzrastała. Największą dynamikę odnotowano w latach 2005 i 2006, odpowiednio wzrost liczby obiektów o 3,5 i 3,4% w stosunku do roku poprzedniego, zaś w latach 2003-2007 nastąpiło zwiększenie liczby obiektów zbiorowego zakwaterowania o 11,7%. W strukturze obiektów w 2007 roku przeważały obiekty świadczące usługi noclegowe całorocznie. Ich udział wynosił 53,4%. Z punktu widzenia rodzajów obiektów największy udział stanowiły hotele (23,5%) oraz

Tabela 1. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w województwie warmińsko-mazurskim

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów w roku					Struktura w 2007 roku [%]
	2003	2004	2005	2006	2007	
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	332	341	353	365	371	100
w tym całoroczne	171	186	186	192	198	53,37
Hotele	76	82	85	86	87	23,45
Kategorii ****	1	1	1	2	3	0,81
Kategorii ***	22	24	28	34	36	9,70
Kategorii **	25	27	30	31	31	8,35
Kategorii *	10	10	9	7	6	1,62
W trakcie kategoryzacji	18	20	17	12	11	2,96
Motele	6	5	5	5	4	1,08
Pensjonaty	23	23	23	21	23	6,20
Inne obiekty hotelowe	8	25	23	26	35	9,43
Domy wycieczkowe	1	3	2	1	1	0,27
Schroniska młodzieżowe (w tym szkolne)	21	6	10	9	24	6,47
Kempingi	9	12	12	10	11	2,97
Pola biwakowe	17	15	20	25	27	7,28
Ośrodki wczasowe	53	58	57	61	56	15,09
Ośrodki kolonijne	4	5	4	10	9	2,42
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	21	19	18	23	23	6,20
Domy pracy twórczej	1	2	1	1	1	0,27
Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	17	17	17	17	18	4,85
Ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	1	1	1	1	1	0,27
Zakłady uzdrowiskowe	1	1	1	1	1	0,27
Pozostałe niesklasyfikowane	80	55	61	52	50	13,48

Źródło: opracowanie na podstawie: Turystyka w województwie... 2007, 2008.

ośrodki wczasowe (15,1%). Nieznacznie mniejszy udział przypada kategorii pozostałych obiektów niesklasyfikowanych (13,5%), innym obiektom hotelowym (9,4%) oraz pensjonatom i ośrodkom szkoleniowo-wypoczynkowym (po 6,2%).

Liczbowo szczególnie znaczący wzrost odnotowano w przypadku hoteli kategorii trzygwiazdkowych oraz dwugwiazdkowych. Największą dynamikę wzrostu notowały hotele kategorii czterogwiazdkowych, ale ich liczba jest niewielka, bowiem w 2003 roku był tylko jeden taki hotel na terenie województwa, zaś w roku 2007 już trzy obiekty. Może to świadczyć o tym, iż bardzo powoli rozwija się na obszarze województwa turystyka biznesowa (kongresowa, konferencyjna, a także wystawiennictwo i targi). Jest to ten rodzaj turystyki, który może przynieść znaczący dochód – stwarza bowiem możliwości prowadzenia przez cały rok, ale wymaga specjalistycznej, dobrze wyposażonej bazy.

Dane zaprezentowane w tabeli 1 wskazują na bardzo dużą różnorodność obiektów zbiorowego zakwaterowania na terenie Warmii i Mazur. Jednakże rozwój poszczególnych ich rodzajów nie jest równomierny. W analizowanym okresie zmniejszała się liczba moteli oraz hoteli jednogwiazdkowych, zaś liczba pensjonatów i zespołów ogólnodostępnych domów turystycznych utrzymywała się na zbliżonym poziomie. W latach 2003-2007 wyraźnie wzrosła liczba ośrodków kolonijnych i pól biwakowych. Największe zmiany w zakresie liczbowym notowały schroniska młodzieżowe. W roku 2003 było ich 21, w roku 2005 – 10, natomiast w roku 2007 aż 24. Zmieniająca się ich liczba wynika najprawdopodobniej z obserwowanego coraz większego zainteresowania indywidualną bądź grupową turystyką młodzieżową, która rozwija się głównie na bazie obiektów w pełni dostosowanych do samoobsługi klientów.

W tabeli 2 zestawiono liczbę oferowanych miejsc noclegowych i ich wykorzystanie w obiektach zlokalizowanych w województwie warmińsko-mazurskim. Dane zaprezentowane w tabeli 2 wskazują, iż liczba miejsc noclegowych w roku 2007 wzrosła w stosunku do roku 2003 o 2362, czyli o 6,6%, przy czym liczba miejsc noclegowych całorocznych wzrosła o ponad 14% w stosunku do roku 2003. Zwiększający się udział całorocznych miejsc noclegowych świadczy o tym, że wypoczynek na Warmii i Mazurach nie musi być kojarzony wyłącznie z sezonem letnim. W regionie tym są doskonałe warunki do rozwoju turystyki zimowej. Można tutaj organizować biegi narciarskie, biegi zjazdowe, wyścigi psich zaprzęgów. Są to dziedziny z ogromnymi możliwościami, ale nie do końca są wykorzystane.

Dane tabeli 2 potwierdzają, iż liczba turystów korzystających z noclegów wyraźnie z roku na rok wzrastała. W roku 2007 ich liczba wzrosła o 12,6% w stosunku do roku 2003 oraz 6,14% w stosunku do roku 2006. W przeciwieństwie do liczby ogólnej korzystających z noclegów, liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych z roku na rok malała. W roku 2007 ich liczba zmniejszyła się o 3,01% w stosunku do roku poprzedniego. Jedną z przyczyn takiego stanu było pojawienie się nowej formy wypoczynku, czyli turystyki pod żaglami. Bowiem wielu turystów zagranicznych wypożycza jachty, które nieustannie można obserwować na jeziorach Warmii i Mazur.

Tabela 2. Miejsca noclegowe i korzystający z noclegów w regionie Warmii i Mazur w latach 2003-2007

Wyszczególnienie	Liczba w roku			Dynamika 2007 (2006 = 100)
	2003	2006	2007	
Miejsca noclegowe, w tym	35 869	38 290	38 231	99,85
całoroczne	16 716	18 836	19 101	101,41
Korzystający z noclegów, w tym	708 653	818 723	869 005	106,14
turyści zagraniczni	200 028	186 476	180 856	96,99

Źródło: opracowanie na podstawie: Turystyka w województwie ... 2008.

W tabeli 3 zawarto dane dotyczące liczby turystów z poszczególnych krajów, którzy korzystali z noclegów w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2003-2007. Analizując te dane można stwierdzić, iż w roku 2007 ponad połowę osób przyjeżdżających z zagranicy stanowili Niemcy (54,5%), kolejną grupą byli Rosjanie (17,8%). Dostyc liczne grupy turystów pochodziły również z Litwy (3,95%), Francji (3,29%) oraz Estonii (2,97%). Pozostali turyści cudzoziemcy stanowili w liczbie bardzo podobne grupy odwiedzające województwo warmińsko-mazurskie. Liczba i udział turystów z różnych krajów i ugrupowań wskazuje, iż nadal nasz kraj jest mało promowany i znany za granicą. Obszar Warmii i Mazur głównie kojarzony jest z wypoczynkiem w lecie i z wielką wodą, tymczasem są tutaj ogromne możliwości do rozwoju turystyki zimowej, czy biznesowej, które to nie zależą od pory roku. Z danych zawartych w tabeli 3 wynika ponadto, że ogólna liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na terenie Warmii i Mazur z roku na rok malała, jednak liczba cudzoziemców z niektórych krajów wzrastała. Największy wzrost liczby turystów zagranicznych dotyczył turystów z następujących krajów: Estonii – wzrost w 2007 roku aż o 102% w stosunku do 2006 roku, Łotwy – 53%, Litwy – 26,20%, Holandii – 26,20%, Włoch – 20,26%, Szwecji – 19,40% oraz Francji – 11,42%.

Tabela 3. Turyści zagraniczni według krajów korzystający z noclegów

Kraj pochodzenia turysty	Liczba w roku			Dynamika 2007 (2006=100)
	2003	2006	2007	
Ogółem	200028	186476	180856	96,99
w tym Unia Europejska	153503	140463	137722	98,05
w tym: Austria	1072	2866	1431	49,93
Dania	1355	1550	1591	102,65
Estonia (w UE od 2004 roku)	-	2656	5364	201,96
Francja	3510	5348	5959	111,42
Niemcy	138024	107909	98556	91,33
Holandia	1949	1847	2331	126,20
Litwa (w UE od 2004 roku)	-	5578	7154	128,25
Łotwa (w UE od 2004 roku)	-	1434	2194	153
Szwecja	1977	2211	2640	119,40
Wielka Brytania	1586	2133	2208	103,52
Włochy	1836	2063	2481	120,26
EFTA	2186	2094	2302	109,93
w tym Szwajcaria i Lichtenstein	1620	1386	1451	104,69
Pozostałe kraje europejskie	40750	37891	37206	98,19
w tym: Białoruś	2343	1877	2038	108,58
Rosja	28470	33051	32178	97,36
Ukraina	1936	2370	2685	113,29
Ameryka Północna	1960	2991	2054	68,67
w tym Stany Zjednoczone Ameryki	1780	2725	1843	67,63

Źródło: opracowanie na podstawie: Turystyka w województwie ...2008.

PERSPEKTYWY ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY SWOT

Do oceny sektora turystycznego regionu Warmii i Mazur wykorzystano analizę SWOT. Analiza ta przedstawia silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla rozwoju turystyki w regionie. Ogólne wytyczne SWOT są proste, choć trudne w realizacji:

- unikać zagrożeń,

Tabela 4. Punktowa analiza SWOT dla Warmii i Mazur - mocne strony

Nazwa czynnika	Waga	Ocena	Waga x ocena
Urozmaicona rzeźba terenu	5	0,080	0,4
Bogactwo form morfologicznych	5	0,080	0,4
Znaczące obszary leśne	5	0,080	0,4
Liczne obszary prawnie chronione	5	0,080	0,4
Brak przemysłu, który jest szczególnie uciążliwy dla środowiska powodując jego biodegradację	5	0,080	0,4
Obecność dużych firm krajowych i zagranicznych	4	0,050	0,2
Duża baza noclegowa, która cały czas się rozwija	5	0,080	0,4
Bogactwo kulturowe i etniczne	5	0,080	0,4
Znaczny udział wód w powierzchni województwa	5	0,080	0,4
Wolne tereny inwestycyjne	4	0,050	0,2
Przygraniczne położenie	5	0,080	0,4
Istniejąca infrastruktura do rozwoju ruchu lotniczego	4	0,050	0,2
Liczne zabytki i miejsca wydarzeń historycznych	5	0,080	0,4
Duży popyt turystyczny: krajowy i zagraniczny	4	0,050	0,2
Suma		1	4,8

Źródło: opracowanie własne.

- wykorzystywać szanse,
- wzmacniać słabe strony,
- opierać się na mocnych stronach [Gierszewska, Romanowska 1999].

Ocena ta może stanowić również podstawę do przygotowania strategii działania w obrębie regionu. W tabelach 4-7 przedstawiono analizę SWOT dla potencjału w sektorze turystycznym dla regionu Warmia i Mazury z uwzględnieniem punktowej oceny jej czynników.

Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, iż najbardziej istotne mocne strony to zdecydowanie wszelkie czynniki dotyczące walorów przyrodniczych w obszarze Warmii i Mazur. Oprócz tych czynników najistotniejszy jest też brak przemysłu, duża baza noclegowa, a także przygraniczne położenie. Lista mocnych stron obejmuje 14 czynników. Czynniki

Tabela 5. Punktowa analiza SWOT dla Warmii i Mazur – słabe strony

Nazwa czynnika	Waga	Ocena	Waga x ocena
Silna koncentracja ludności miejskiej w trzech głównych ośrodkach	1	0,020	0,02
Brak inwestycji w szkolnictwo zawodowe, które można wykorzystać w turystyce	2	0,030	0,03
Różnice w wykształceniu: miasto-wieś	3	0,060	0,18
Niewykorzystane dobre warunki dla rozwoju turystyki zimowej	5	0,080	0,56
Niewykorzystane możliwości rozwoju turystyki aktywnej i specjalnej	5	0,080	0,56
Niewiele marek rozpoznawalnych na rynkach zagranicznych	3	0,060	0,18
Zbyt mało informacji dotyczących regionu umieszczonych w Internecie	3	0,060	0,18
Słabo rozwinięta turystyka biznesowa	5	0,080	0,56
Zbyt mała liczba propozycji imprez masowych dla gości	4	0,070	0,21
Krótki sezon turystyczny (maksymalnie 4 miesiące)	5	0,080	0,56
Słabo rozwinięta przedsiębiorczość	4	0,070	0,21
Niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową	5	0,080	0,56
Słaby popyt wewnętrzny wynikający z niskich dochodów ludności	4	0,070	0,21
Słabo rozwinięta infrastruktura	5	0,080	0,56
Słaby dostęp drogowy i kolejowy	5	0,080	0,56
Suma		1	5,14

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 6. Punktowa analiza SWOT dla Warmii i Mazur – szanse

Nazwa czynnika	Waga	Ocena	Waga x ocena
Wykorzystywanie inicjatyw kulturalnych do promocji regionu	3	0,05	0,15
Ciągły wzrost popytu krajowego na usługi turystyczne	3	0,05	0,15
Dobra kondycja finansowa istniejących obiektów	4	0,15	0,6
Duży potencjał służący rozwojowi nowych obiektów turystycznych	4	0,15	0,6
Badania prowadzone przez kadrę naukową służące rozwojowi regionu	5	0,30	1,5
Wzrost zainteresowania regionem turystów zagranicznych	5	0,30	1,5
Suma		1	4,5

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Punktowa analiza SWOT dla Warmii i Mazur – zagrożenia

Nazwa czynnika	Waga	Ocena	Waga x ocena
Niewykorzystanie dostępnych środków z UE	3	0,05	0,15
Intensywne procesy migracyjne związane z odpływem ludzi młodych, wykształconych	4	0,15	0,6
Niedostateczny rozwój zaplecza turystycznego (porty, plaże)	5	0,30	1,5
Niedostateczny rozwój bazy gastronomicznej	4	0,15	0,6
Brak znaczących inwestycji zagranicznych	3	0,05	0,15
Brak inwestycji w rozbudowę dróg	5	0,30	1,5
Suma		1	4,5

Źródło: opracowanie własne.

te należy wziąć pod uwagę formułując strategię rozwoju. Analizując słabe strony można stwierdzić, iż jest ich zdecydowanie najwięcej. Stąd wniosek, iż bardzo wiele jest do zrobienia, duże pole aktywności, aby te słabości zminimalizować, czy w dłuższej perspektywie przekształcić w mocne strony. Realizacja tych działań na pewno będzie wymagała czasu, ale skutki będą pozytywne. Biorąc pod uwagę szanse tkwiące w otoczeniu można z całą pewnością wyłonić jako najważniejsze: badania prowadzone przez kadrę naukową, które mają służyć rozwojowi regionu, a także wzrost zainteresowania regionem turystów zagranicznych. Lista szans nie jest zbyt obszerna, ale należy dołożyć wszelkich starań, aby je maksymalnie wykorzystać. Jako najważniejsze zagrożenia uznano niedostateczny rozwój zaplecza turystycznego oraz brak inwestycji w rozbudowę dróg. W dalszej kolejności mamy niedostateczny rozwój bazy gastronomicznej, czy emigracja z regionu młodych, wykształconych ludzi. Zagrożeń nie jest zbyt wiele, jednak należy podjąć działania w kierunku aby je minimalizować.

W tabeli 8 przedstawiono zbiorcze zestawienie uzyskanych wyników ukazujące siłę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla regionu Warmii i Mazur mierzone średnią dla każdej z grup. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje dość dużo mocnych stron regionu (średnia ocena 4,8), ale lista słabości jest trochę szersza (średnia 5,14), co daje wskazania do podejmowania działań związanych z ich eliminowaniem. Te działania powinny być uwzględnione w przygotowywanej strategii rozwoju regionu, ponieważ warto w maksymalny sposób wykorzystać posiadany potencjał, a jednocześnie umiejętnie przekształcać słabości w atuty. Analizując sytuację na obszarze Warmii i Mazur warto zwrócić uwagę na fakt, iż nadal kojarzymy te obszary z wypoczynkiem wyłącznie w okresie letnim związanym z dostępem do wody. Analiza wskazuje jednak, iż organizując konferencje, czy targi

Tabela 8. Zbiorcze zestawienie wyników analizy SWOT dla Warmii i Mazur

MOCNE STRONY 4,8	SŁABE STRONY 5,14
SZANSE 4,5	ZAGROŻENIA 4,5

Źródło: opracowanie własne.

możemy przyciągnąć turystów niezależnie od pory roku. Poza tym ukształtowanie terenu pozwala również na uprawianie sportów zimowych, co na tym obszarze nie jest szczególnie rozpowszechnione.

Analizując informacje zawarte w programie operacyjnym [Regionalny...2007] i zastanawiając się nad perspektywami rozwoju tego obszaru na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT, warto zwrócić uwagę na następujące kwestie:

1. Podejmowanie działań w celu zwiększenia konkurencyjności regionu pod względem rozwoju turystyki. Turystyka jest jedną z głównych dziedzin zrównoważonego rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, charakteryzuje się dużym potencjałem rozwojowym i wieloma niewykorzystanymi możliwościami. Mogą to być m.in.: turystyka aktywna i specjalna – survival, miejsca do podpatrywania ptaków, turystyka biznesowa – kongresowa i konferencyjna czy turystyka zimowa. Jednak działania te powinny być prowadzone przy zachowaniu dbałości o środowisko przyrodnicze i zapobieganiu jego degradacji.
2. Rozwój agroturystyki, co umożliwi wielu rolnikom prowadzącym gospodarstwa agroturystyczne uzyskanie dodatkowych dochodów oraz wykorzystanie posiadanego potencjału.
3. Warmia i Mazury to atrakcyjne miejsce dla lokalizacji nowoczesnych firm, a co za tym idzie tworzenia miejsc pracy i osiedlania się na tym terenie.
4. Rozwój infrastruktury lokalnej i regionalnej, co może przyczynić się do napływu turystów.
5. Rozwój infrastruktury informatycznej przez zwiększenie dostępu do sieci, a także umożliwienie wykorzystania dostępnych technik informatycznych.
6. Dbłość o jakość bazy turystycznej, szczególnie gastronomicznej i noclegowej.
7. Zwiększenie nakładów na promocję regionu w kraju i za granicą.

PODSUMOWANIE

Warmia i Mazury dysponują znaczącymi w skali europejskiej walorami turystyczno-przyrodniczymi. Obok morza i gór mazurskie jeziora traktowane są jako trzeci główny cel wyjazdów wypoczynkowych w Polsce. Walory przyrodnicze, krajobrazowe, czy kulturowo-etniczne województwa warmińsko-mazurskiego dają wyraz wysokiej atrakcyjności turystycznej regionu w związku z tym budują jego przewagę konkurencyjną. Można jednak stwierdzić, iż potencjał ten nie jest wystarczająco dobrze wykorzystany ze względu na chociażby zły stan infrastruktury turystycznej. Podejmowanie celowych działań dotyczących eksponowania silnych stron, ukrywania słabości, wykorzystywania szans i eliminowania

wania zagrożeń może doprowadzić w przyszłości do wzrostu udziału turystyki w gospodarce regionu. Region Warmii i Mazur może wykorzystywać turystykę jako jeden z podstawowych czynników konkurencyjności. Doskonałe walory przyrodnicze dają możliwość rozwijania różnych form turystyki: agroturystyki, turystyki zimowej, turystyki aktywnej. Z całą pewnością należy je w przyszłości wykorzystać.

LITERATURA

- Gierszewska G., Romanowska M. 1999: Analiza strategiczna przedsiębiorstwa. PWE, Warszawa.
Panasiuk A. (red.) 2007: *Ekonomika turystyki*. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
Stabryła A. 2002: *Zarządzanie strategiczne w teorii i praktyce firmy*. PWN, Warszawa – Kraków.
Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 i 2007 roku. 2007, 2008: Urząd Statystyczny Olsztyn.
Regionalny Program Operacyjny - Warmia i Mazury na lata 2007-2013. 2007: Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
Wrota Warmii i Mazur. 2007: Oficjalny serwis internetowy Warmii i Mazur.

Katarzyna Karbowskiak

TOURISM IN THE WARMIA AND MAZURY PROVINCE – STATE OF ART AND PRESPECTIVES FOR DEVELOPMENT

Summary

The paper presents the state of art and perspectives for development of tourism in the Warmia and Mazury province. The analyzed data come from Central Statistical Office as well as from Regional Operational Program for Warmia and Mazury for the years 2007-2013. The Warmia and Mazury province could be characterized by unique for the European scale environmental, landscape and cultural values. Those are of key importance for competitive advantages of the region. The conducted SWOT analysis has shown that those values are not use efficiently.

Adres do korespondencji:
dr Katarzyna Karbowskiak
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Zakład Organizacji i Zarządzania
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa
tel. (0 22) 593 42 15
e-mail: kasiakarbowskiak@wp.pl